

UNGAS VARDAG I TROLLHÄTTAN

UNGDOMARS BILDBERÄTTELSE
UNDER CORONAPANDEMIN

Erika Karlsson
Wilma Westin Lundqvist
Hedvig Rudström
Per Assmo
Fredrik Sunnemark

Rapport i
korthet

Denna rapport fokuserar på gymnasieungdomars egna upplevelser och rörelsemönster i Trollhättan, före och under coronapandemin. Rapporten använder en tidsgeografiskt inspirerad metod för datainsamling där ungdomarna använt sina mobiltelefoner för att under en veckas tid skapa en digital bilddagbok samt därtill besvara en digital intervjuenkät.

Studien pekar på att ungdomarna under coronapandemin saknar att umgås med vänner och familj, att röra sig fritt i samhället samt att utöva sina fritidsaktiviteter. Studien visar också att ungdomarna i studien intar en ambivalent position i förhållande till de restriktioner och begränsningar som gäller under pandemin. De förväntas i hög grad fortsätta sin skolgång på ett relativt oförändrat vis, men samtidigt förväntas de ta eget ansvar för att begränsa smittspridningen i sitt vardagsliv. Ungdomarnas situation tenderar att skapa spänningar och förvirring i relation till hur de ska agera såväl privat som i det offentliga rummet.

Rapporten avslutas med diskussionsfrågor ämnade att ge kommunens politiker och förvaltningar ökad förståelse för ungas möjligheter till deltagande på lika villkor i det offentliga rummet, både under och efter en pandemi, samt utgöra ett kunskapsunderlag för strategisk planering och beslutsfattande.

INNEHÅLL

Författare	3
Bakgrund	4
Syfte och metod.....	4
Studiens deltagare.....	5
Representerade gymnasieskolor.....	6
Ungdomarnas bildberättelser	7
Före pandemin.....	7
Skola och utbildning.....	7
Fritidsaktiviteter.....	7
Umgänge med vänner.....	9
Under pandemin.....	10
Skola och utbildning.....	10
Fritidsaktiviteter.....	13
Umgänge med vänner.....	14
Upplevd påverkan av coronapandemin.....	16
Diskussion	17
Utvecklingsområden.....	18
Referenser	19

FÖRFATTARE

Erika Karlsson har en masterexamen i statsvetenskap med inriktning mot internationella och europeiska relationer från Linköpings universitet. I sin masteruppsats undersökte hon hur barnkonventionen införlivas i processer rörande familjeomsorg av barn i Sverige. Erika är universitetsadjunkt i statsvetenskap vid Högskolan Väst där hon undervisar på internationella programmet för politik och ekonomi samt ämneslärarprogrammet i samhällskunskap. Hennes forskningsintressen omfattar bland annat könsideologi i svensk politik och implementering av internationella konventioner.

Wilma Westin Lundqvist är utbildad statsvetare med en masterexamen i internationell administration och global samhällsstyrning. Sin masteruppsats skrev hon i Gambia med fokus på regeringens och civilsamhällets arbete för att säkerställa flickors rätt till utbildning utifrån kvinnokonventionen. Wilma är för närvarande forskningsassistent på Högskolan Väst och arbetar med frågor som rör skola, utbildning och integration. Hennes forskningsintressen riktas främst mot kvinnors och barns rättigheter samt implementering av relaterade internationella konventioner.

Hedvig Rudström har en masterexamen i kulturgeografi från Uppsala universitet. Hennes masteruppsats behandlar entreprenörsurbanism i Uppsala kommuns trygghets- och säkerhetsarbete och de demokratiska funktionerna av det offentliga rummet. Hedvig har tidigare undervisat i hållbar utveckling vid Centrum för miljö- och utvecklingsstudier vid Uppsala universitet. Nu arbetar hon som universitetsadjunkt vid Lantmästarprogrammet – samhällsbyggnad och samhällsplanering vid Högskolan Väst. Hennes intressen riktar sig mot demokratisk samhällsutveckling och politisk-ekonomisk hållbar utveckling.

Per Assmo är professor i kulturgeografi vid Högskolan Väst, där han också är koordinator för SANORD (Southern Africa Nordic Centre) samt programansvarig för såväl internationella programmet för politik och ekonomi som masterprogrammet inom arbetsintegrerade politiska studier. Han är också Extraordinary Professor i politiska studier vid University of the Western Cape i Sydafrika. Han har stor forskningserfarenhet från både Sverige och den afrikanska kontinenten och hans forskningsintressen inkluderar områden som hållbar utveckling, migration och integration samt internationalisering av högre utbildning och arbetsintegrerat lärande

Fredrik Sunnemark är docent i idéhistoria vid Högskolan Väst, där han också är föreståndare för Mångfaldscentrum och programansvarig för såväl internationella programmet för politik och ekonomi som masterprogrammet inom arbetsintegrerade politiska studier samt tidigare var en av projektledarna för Demokratiinitiativet. Hans forskningsintressen inkluderar ideologi och ideologikritiska analysstrategier, ideologiska förändringar i det svenska politiska landskapet från 1980-talet och framåt, samtida debatter om nationalism, mångkulturalism, interkulturalism och rasism samt kunskapsteoretiska perspektiv på arbetsintegrerat lärande.

BAKGRUND

I slutet av 2019 upptäcktes ett nytt smittsamt coronavirus som orsakar sjukdomen covid-19. Världshälsoorganisationen deklarerade 11 mars 2020 att det nya viruset gett upphov till en pandemi som sannolikt kommer att drabba alla länder. I Sverige har ett stort antal avlidna och smittade, förutom sorg och lidande, medfört begränsningar i människors rörelsemönster och umgänge, vilka i sin tur har orsakat höjd arbetslöshet och ett ökat antal konkurser.

En pandemi kan påverka vardagen negativt, inte minst för människor i socioekonomiskt utsatta stadsdelar. Som en av Sveriges mest segregerade städer (Assmo et al. 2020) ansökte Trollhättan om projektbidrag hos Delegationen mot segregation (DELMOS) för att skapa en bättre bild av och öka kunskapen kring den rumsliga segregationen i staden. Ansökan beviljades, och med anledning av coronapandemin kunde projektet utökas till att även innefatta en specifik studie med fokus på hur ungas aktiviteter, rörelsemönster och umgänge påverkas av pandemin.

Trollhättans stads DELMOS-projekt omfattar därmed två delar. Den första studien *Segregationen i Trollhättan. En lägesrapport* (Sunnemark et al. 2021) ger en övergripande kartläggning av den rumsliga (bostads)segregationen i Trollhättan, medan studien bakom denna rapport har undersökt ungas möjlighet till distansering respektive rörlighet och service under coronapandemin.

Inför genomförandet av dessa båda studier kontaktades professor Per Assmo och docent Fredrik Sunnemark vid Högskolan Väst av utvecklingsledare Kristina Engstrand vid Trollhättans stad. Gemensamt utvecklades ett projektsamarbete inom vilket Assmo och Sunnemark organiserade ett arbetslag bestående av forskningsassistenter Erika Karlsson, Hedvig Rudström, Wilma Westin Lundqvist och Ludvig Sunnemark.

Syfte och metod

Det övergripande syftet med denna studie är att öka kunskapen om ungas relation till social distansering, rörlighet och nyttjande av det offentliga rummet i Trollhättans stad såväl före som under coronapandemin. Avsikten var att öka förståelsen för hur eventuella skillnader mellan olika grupper påverkar

såväl individen som staden i stort och belysa olika insatser som kommunen kan göra för att minska segregande skillnader.

Under de senaste decennierna har studier av barns och ungdomars rörelsemönster och tillgång till det offentliga rummet främst fokuserat på fysisk planering av stadsmiljöer och offentliga lokaler, hälsofrågor och sociala perspektiv (Boverket 2010). Med den demografiska förändringen i det svenska samhället har vissa studier också kommit att inkludera frågor kring segregation (DELMOS 2019). Dock är denna typ av studier oftast av kvantitativ karaktär. Med andra ord ger de en statistisk överblick, men saknar ingående analys av ungdomars vardag.

Denna studie är delvis unik då den utgår ifrån unga individers egna upplevelser av specifika rörelsemönster i ett lokalt perspektiv, före och under en pandemi. Deltagarna i studien utgörs av elever på gymnasiet som, till skillnad från grundskolan, helt eller delvis har bedrivit digital undervisning på distans för att begränsa smittspridningen. Studien är av kvalitativ karaktär och omfattar en specifik åldersgrupp, nämligen ungdomar som går första året på gymnasiet. Studien har därmed inte ambitionen att dra generella slutsatser gällande alla barns och ungdomars rörelsemönster, utan istället att ge en mer ingående bild av hur de ungdomar som deltog i studien upplever sin vardag i Trollhättan under rådande omständigheter.

Ungdomar är en förhållandevis svår målgrupp att nå i traditionella undersökningar, speciellt om forskningsdeltagande sker på fritiden (Källström & Andersson Bruck, 2017). Traditionella sätt att samla in data utgår dessutom i de flesta fall ifrån vuxenvärldens sätt att tänka och arbeta, vilket kan få till följd att man inte alltid fångar upp barns och ungas upplevelser och erfarenheter. Även i studier av barn och unga finns det således en risk att tillvägagångssättet för informationsinsamling färgas av de vuxna som samlar in data.

Ambitionen med denna studie var att låta ungdomar bidra på ett sätt som de är vana vid och känner sig bekväma med, för att de skulle kunna förmedla sina erfarenheter och upplevelser i egenskap av medborgare i en viss ålder med expertis om just sin egen tillvaro. Valet föll på att använda en tidsgeografiskt inspirerad metod för datainsamling där ungdomarna fick använda sina mobiltelefoner för att under en veckas tid ta geo-

taggade bilder till en digital bilddagbok (Assmo & Fox 2015). Deltagarna instruerades att ta bilder på olika aktiviteter från morgon till kväll varje dag, vilket gjorde det möjligt att utläsa rörelsemönster och aktiviteter utifrån bildernas geotaggar. Utöver att skapa en bilddagbok besvarade ungdomarna också en digital intervjuenkät med frågor rörande kön, etnisk bakgrund, familjestruktur, boende, skola och utbildning, fritidsaktiviteter, socialt umgänge och transportsätt.

För att kunna delta i studien behövde deltagarna ha en egen smartphone samt möjlighet att tillgodogöra sig digital information och instruktioner. Studien genomfördes genom en tidsflexibel och serviceinriktad dialog mellan projektledare och deltagare via digitala kanaler, såsom sms och mejl. Denna metod passar ungdomar väl då de oftast har såväl teknisk kunskap som vana att kommunicera digitalt.

Såväl bildmaterial som enkätsvar laddades upp och sammanställdes i ett geografiskt informationssystem som användes för att analysera när och var ungdomarna genomför olika aktiviteter – det vill säga hur de agerar i tid och rum.

Studiens deltagare

För att nå ut till så många som möjligt i målgruppen ombads alla gymnasieskolor i kommunen hjälpa till att sprida information om studien via sina digitala kanaler. En av skolorna gav istället tillgång till elevernas skolmejladresser för att ge projektgruppen möjlighet att distribuera information direkt till ungdomarna, då skolan själv inte hade resurser för att sprida informationen. För att få ungdomarna att ta sitt eventuella deltagande på allvar erbjöd kommunen ett arvode för utfört arbete som ”medborgarexpert”.

Intresset för att delta i studien var stort, men på grund av begränsningar i form av tid och andra resurser gjordes ett urval av 30 ungdomar från olika kommunala skolor och friskolor. Ungdomarna valdes ut främst baserat på skola och kön. Utvalda elever fick sedan information via sms och mejl. Varje elev tilldelades en personlig mapp online där information och en instruktionsvideo för hur de skulle sammanställa sin digitala bilddagbok fanns tillgänglig. Efter att ha sammanställt sin bilddagbok fick varje deltagare också besvara en uppföljande digital enkätstudie.

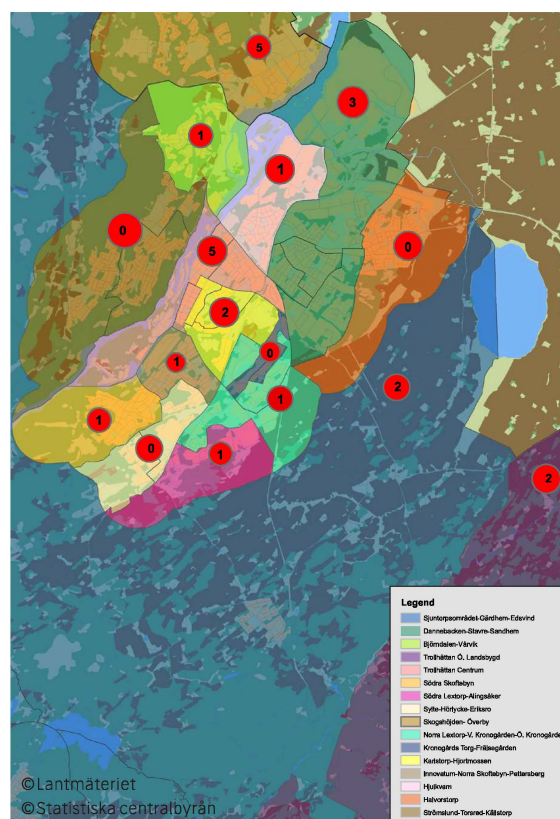
Hela studien genomfördes av totalt 26 ungdomar, varav 17 flickor och 9 pojkar. De är elever som går första året på gymnasiet och de allra flesta av dem är födda 2004. Drygt hälften av ungdomarna, 15 stycken, har två vårdnadshavare som är födda i Sverige, medan 11 ungdomar har minst en vårdnadshavare som är född utomlands. Den senare gruppen beskrivs i denna studie som ungdomar med utländsk bakgrund, även om det inte överensstämmer exakt med den formella defini-

tionen. Mer övergripande statistisk information om antalet personer med utländsk bakgrund i Trollhättan återfinns i rapporten *Segregationen i Trollhättan. En lägesrapport* som ingår detta projekt.

Alla ungdomar bor med en eller båda vårdnadshavare. De flesta, 17 ungdomar, bor med båda vårdnadshavare, medan fyra bor växelvis hos sina båda vårdnadshavare och fem bor med en vårdnadshavare.

Geografiskt finns en relativt stor spridning då ungdomarna är fördelade i hela tolv av Trollhättans 16 stadsdelar. Över hälften av ungdomarna, 14 personer, bor i villa. Tre av dem bor i radhus, medan endast en bor i bostadsrätt. Det näst vanligaste är att bo i hyresrätt, vilket åtta av ungdomarna gör. Kartbilden i figur 1 visar i vilka stadsdelar ungdomarna bor.

Såväl bostadsområde som boendeform, och till viss del även boende med en respektive båda vårdnadshavare, kan ge en grov indikation på ungdomarnas socioekonomiska förutsättningar. Att bo i villa i ett område med förhållandevis höga bostadspriser kan tyda på att familjen har en starkare socioekonomisk situation, jämfört med exempelvis en ungdom som bor med endast en vårdnadshavare i en hyresrätt i ett

Figur 1. Bostadsområden enligt Statistiska centralbyråns DeSO-indelning och antal respondenter i respektive område. Flest respondenter bor i det område som kallas Trollhättan centrum–Tingvalla–Västergården, och näst flest i Skogshöjden.

område med färre villor. Även om skillnaderna inte är extremt stora går det att utläsa att 18 av ungdomarna har starkare socioekonomiska förutsättningar. De åtta ungdomar som har en jämförelsevis svagare socioekonomisk situation bor främst i hyresrätt och flertalet har vårdnadshavare med utländsk bakgrund.

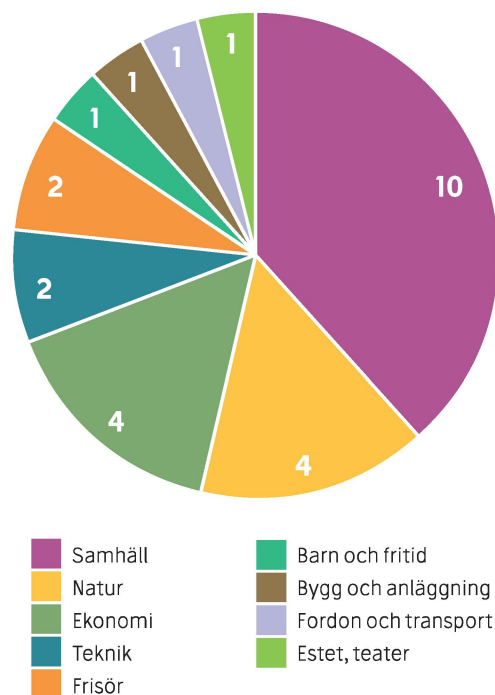
Representerade gymnasieskolor

Det finns totalt sju gymnasieskolor i Trollhättans stad, varav fem är fristående och två drivs i kommunal regi. De flesta av ungdomarna i studien, 17 stycken, går på en fristående gymnasieskola, medan nio ungdomar går på en kommunal.

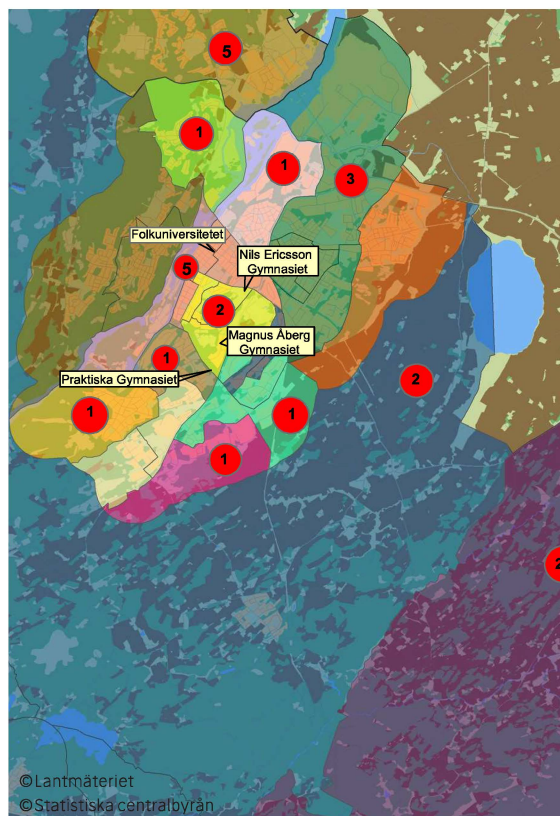
De fristående gymnasieskolor som finns representerade i studien är Folkuniversitetets gymnasium (13 deltagare) och Praktiska gymnasiet (fyra deltagare). Bland de två kommunala skolorna går sex deltagare på Nils Ericsonsgymnasiet och tre deltagare på Magnus Åbergsgymnasiet.

Skolornas profiler varierar och det finns en stor bredd i vilka gymnasieprogram de erbjuder. Ungdomarna fördelar sig över ett flertal gymnasieprogram, såväl högskoleförberedande program som yrkesprogram, se figur 2.

Gemensamt för de representerade skolorna är att de är belägna i stadens mer centrala delar, se figur 3. Ser man till vilken gymnasieskola ungdomarna har valt i förhållande till var de bor kan man därför inte urskilja några tydliga mönster. Det stämmer med tidigare forskning, som visar att avståndet till skolan är av mindre betydelse, förutsatt att man bor i staden och kan nå skolan med buss eller cykel eller till fots. De viktigaste faktorerna för val av gymnasieskola är istället vilken skola ens vänner väljer, skolans rykte, skolans inriktning och programutbud samt ens föräldrars åsikter.

Figur 2. Gymnasieprogram representerade i studien.

Figur 3. Bostadsområden enligt Statistiska centralbyråns DeSO-indelning och antal respondenter i respektive område samt de gymnasieskolor som finns representerade i studien.

UNGDOMARNAS BILDBERÄTTELSE

Ungdomarna i studien har alltså under en veckas tid, närmare bestämt vecka 46 hösten 2020, skapat varsin digital bilddagbok för att beskriva sin vardag, sina aktiviteter och sitt rörelsemönster. För att bidra till ytterligare förståelse och kunskap besvarade de också en digital intervjuenkät med frågor rörande kön, etnisk bakgrund, familjestruktur, boende och skola. Bakgrundsinformationen det gav, presenterad i detalj ovan, har gjort det möjligt att urskilja detaljerade mönster kopplade till etnisk segregation, boendesegregation och andra spatiala skillnader samt socioekonomiska förhållanden. Enkäten behandlade också frågor om utbildning, fritidsaktiviteter, socialt umgänge och transportsätt, och inte minst skillnaderna mellan hur det var innan coronapandemin slog till och hur det är medan den pågår.

Resultatet presenteras i två delar, baserat på hur ungdomarnas vardag såg ut före respektive under pandemin. Beskrivningarna görs tematiskt utifrån ungdomarnas bilddagböcker och enkätsvar, och det som beskrivs är både gruppen som helhet och de skillnader som framträder i relation till ungdomarnas olika förutsättningar och förhållanden. Genom att jämföra ungdomarnas svar kan man skönja hur förändringar i förutsättningar och förhållanden påverkar deras vardag, med avseende på skola och utbildning, fritidsaktiviteter, socialt umgänge samt transport- och rörelsemönster i stort.

Före pandemin

Skola och utbildning

Såväl bostadens och skolans geografiska placering som hushållets socioekonomiska status påverkar rimligen hur ungdomar tar sig till skolan. För de som bor i centrala Trollhättan är möjligheten att gå eller cykla till skolan naturligtvis större än för de som bor i stadens utkanter eller på landsbygden.

Det vanligaste sättet för studiens ungdomar att ta sig till skolan är att åka kollektivt, därefter kommer att cykla, gå och få skjuts med bil i fallande ordning. Vid jämförelse mellan könen ser vi att det vanligaste bland pojkarna är att cykla till skolan, medan det för flickorna fortsatt är att åka kollektivt. En annan skillnad är att en större andel flickor än pojkar får skjuts till skolan.

Det är ingen större skillnad i färdssätt mellan ungdomar som bor med en respektive två vårdnadshavare. Däremot noteras en skillnad utifrån etnisk bakgrund som en markör för socioekonomisk status, då ungdomarna med svensk bakgrund går och cyklar i större utsträckning än ungdomarna med utländsk bakgrund. Ungdomarna med utländsk bakgrund åker i sin tur kollektivt i större utsträckning än ungdomarna med svensk bakgrund.

Fritidsaktiviteter

Fritidsaktiviteter utgör en viktig del i ungdomars vardag. Ungdomarna i studien fick beskriva vilka fritidsaktiviteter de vanligen ägnade sig åt innan coronapandemin bröt ut och deras svar har kategoriserats enligt följande:

- idrott, fördelat på lagidrott och mer individuell idrott
- föreningsliv, fördelat på religiös förening, hobby-/intresseförening, elevförening, scout-/friluftsförening och politisk ungdomsförening
- kulturaktiviteter, som att gå på bio, konsert, museum och teater
- musikaktiviteter, i form av att spela ett instrument eller delta i en kör eller orkester
- medier för underhållning och/eller samhällsinformation.

Trollhättan erbjuder med sina många motionsspår, ishallar och hallar för bland annat bollsport, boxning, brottning och skytte stora idrotts- och motionsmöjligheter. En majoritet av studiens ungdomar deltar i någon form av idrott på fritiden. Det är fler som utövar idrott enskilt (13) än i lag (8) om man ser till gruppen som helhet. Bland pojkarna är det dock vanligare med lagidrott.

Trollhättan har ett rikt föreningsliv som representerar många olika områden. Drygt hälften av ungdomarna engagerar sig i någon typ av föreningsverksamhet. Det vanligaste är att vara med i en hobby- eller intresseförening. I fallande popularitetsordning kommer sedan politiska ungdomsföreningar, religiösa

föreningar, elevföreningar och scout-/ friluftsföreningar.

I Trollhättan erbjuds flera kulturella aktiviteter, allt ifrån bio på Biograf Forum och teaterföreställningar på Folkets Hus Kulturhuset till museibesök på Innovatum Science Center, Saab Car Museum och Kanalmuseet samt guidade visningar på Olidan kraftstation. Den mest populära aktiviteten bland nästan alla ungdomar är att gå på bio. Över hälften av ungdomarna går också på konserter, medan endast ett fåtal besöker museum och ingen går på teater.

På Innovatum-området i Trollhättan finns N3, en mötesplats för ung kultur som verkar för att stimulera och värna människors skapande, kreativa och gestaltande förmåga. Där finns bland annat replokaler, musikrum, flera scener, mediastudio och ljudstudio. Trollhättan driver också en kommunal musikskola. Trots det ägnar endast ett fåtal av ungdomarna (6) sin fritid åt att spela ett musikinstrument, och endast en deltar i den kommunala musikskolan. Sammantaget synes intresset för musik vara lågt bland deltagarna.

För ungdomarna är olika typer av medier däremot en viktig fritidsaktivitet. Den utövas exempelvis i form av att spela dator-/tv-spel eller att följa podcasts, men det är tydligt att olika sociala medier är det som engagerar ungdomarna mest på fritiden, oberoende av kön, vårdnadshavare eller etnisk bakgrund. En majoritet av ungdomarna följer också nyheter via tv, radio eller tidning, men det är vanligare bland de ungdomar där en eller inga vårdnadshavare är födda utomlands än bland de som har två vårdnadshavare med utländsk bakgrund. Att läsa böcker är inte lika populärt, då endast en minoritet av ungdomarna gör det.

I dagens samhälle används många medier både för underhållning och för att ta del av nyheter och samhällsinformation, varför gränsdragningen mellan vad som kan ses som underhållning och (relevant) samhällsinformation blir allt mer suddig. För de flesta ungdomar är medieanvändning främst en fritidsaktivitet, men de tenderar också att bli ett sätt att ta del av information eller åsikter om olika samhällsfenomen. Det kan också skönjas en trend där ungdomar använder allt mindre av traditionella medier för samhällsinformation, såsom tv, radio och tidningar, för att istället följa olika bloggar och podcasts.

Ungdomarna i studien tar del av digitala medier främst via dator i hemmet eller via smartphone. Det innebär att behovet av att kunna förflytta sig i det offentliga rummet för att utöva denna form av fritidsaktivitet är i det närmaste obefintligt. Men en stor del av ungdomarna har även fritidsintressen som kräver resa till exempelvis idrottshallar, föreningslokaler eller biografen. Sådana fritidsaktiviteter utövas framför allt relativt centralt i staden, men trots det får de flesta av ungdomarna skjuts med bil till sina fritidsaktiviteter.

Många säger dock också att de ofta går, cyklar eller åker kollektivt.

Sammanfattningsvis skiljer sig intresset för fritidsaktiviteter åt mellan ungdomarna, både i form och i omfattning. Dessa skillnader kan relateras till kön, var och hur man bor, transportmöjligheter samt skillnader i ekonomiska och kulturella villkor. I den studerade gruppen är det fler flickor än pojkar som ägnar sin tid åt individuell idrott medan pojkarna är mer intresserade av lagidrott. Pojkarna ägnar sig samtidigt mer åt dator-/tv-spel än flickorna, vilka istället läser böcker oftare än pojkarna. Ungdomarna med utländsk bakgrund är mer intresserade av hobby- och intresseföreningar än övriga deltagare i studien. Samma ungdomar skiljer sig från gruppen även på så sätt att ingen uppger att de läser böcker på fritiden och att de följer nyheter i mindre utsträckning.

Umgänge med vänner

Att ha ett socialt umgänge på fritiden är viktigt för att känna samhörighet, samtidigt som påtvingad ensamhet kan påverka ungdomars psykosociala hälsa negativt (Assmo et al. 2020). Att ha någon att prata med och träffas och hitta på aktiviteter tillsammans är därför en viktig del av livet utanför skolan för de flesta ungdomar. I denna studie har ungdomarna fått ge en bild av sitt sociala umgänge genom att beskriva hur ofta de träffar sina vänner efter skoltid, var de umgås samt hur de tar sig dit.

Att som i det här fallet gå från en högstadieskola till ett gymnasium innebär ofta att man skapar nya vänskapskontakter, men många ungdomar i studien har vänner som de inte nödvändigtvis går i skolan tillsammans med. Det kan exempelvis vara människor som bor i närområdet, tidigare vänner från högstadiet eller personer de känner via idrott eller annan föreningsverksamhet.

Som tidigare nämnts ligger alla skolor som finns representerade i studien i de centrala delarna av Trollhättan, men flertalet av ungdomarna träffar mycket riktigt vänner som bor i alla delar av staden. Nästan hälften av ungdomarna träffar vänner i genomsnitt två gånger i veckan, medan något färre umgås med sina vänner fyra–fem gånger per vecka. Endast ett fåtal av ungdomarna träffar sina vänner sällan eller nästan aldrig. Pojkarna verkar träffas fysiskt i större omfattning än flickorna, vilket skulle kunna vara relaterat till att pojkarna i högre grad deltar i lagidrotter och därigenom kanske träffar fler vänner. En annan trend är att de som bor med två vårdnadshavare något oftare umgås med sina vänner i hemmiljö.

Med hänsyn till ungdomars intresse för sociala medier skulle man kunna föreställa sig att de inte träffas fysiskt så ofta, utan snarare umgås digitalt. Bland

ungdomarna i denna studie verkar det dock inte vara så. Endast en mindre del av ungdomarna anser att de umgås med sina vänner via digitala medier i första hand. Pojkarna skiljer sig något från flickorna då de umgås online något oftare, istället för att träffas hemma hos någon eller på en plats i staden.

Det absolut vanligaste bland studiens ungdomar är att träffa sina vänner hemma hos varandra. Även om mönstret inte är helt tydligt verkar det finnas en starkare tendens att umgås hemma hos vänner bland de ungdomar som bor i villa. Förhållandevis många av ungdomarna träffas också utanför hemmet, på exempelvis café, restaurang, shoppingcentrum eller bio. När ungdomarna fysiskt träffas brukar de oftast cykla, åka kollektivt eller få skjuts med bil. Då många anger att de har vänner i alla delar av staden kan möjligheten att förflytta sig vara viktig för att upprätthålla och utveckla sitt sociala nätverk.

Detta innebär naturligtvis inte att man enbart umgås fysiskt. Man kan anta att denna yngre digitala generation, förutom att träffas, ofta interagerar och kommunicerar via olika digitala applikationer.

Under pandemin

Under veckan som ungdomarna sammanställde sin digitala bilddagbok rådde förutom Folkhälsomyndighetens allmänna råd för att minska smittspridningen av coronaviruset även skärpta råd i hela Västra Götalandsregionen. De innebar en avrådan från att vistas i inomhusmiljöer där människor samlas, såsom butiker, köpcentrum, museer, bibliotek, badhus och gym, med undantag för nödvändiga besök i exempelvis livsmedelsbutiker och apotek. Vidare ombads var och en att avstå från att delta i exempelvis möten, konserter, föreställningar, idrottsträningar, matcher och tävlingar. Det gällde inte idrottsträningar för barn födda 2005 eller senare, men omfattade alltså ungdomarna som deltog i studien, vilka är födda 2004 eller tidigare. Alla uppmanades därtill att, om möjligt, undvika fysisk kontakt med andra personer än de man bor med. Det innebar bland annat en avrådan från att arrangera eller delta i fester eller liknande socialt umgänge. Redan Folkhälsomyndighetens allmänna råd innebar en avrådan från onödiga resor och från att åka kollektivt i rusningstrafik.

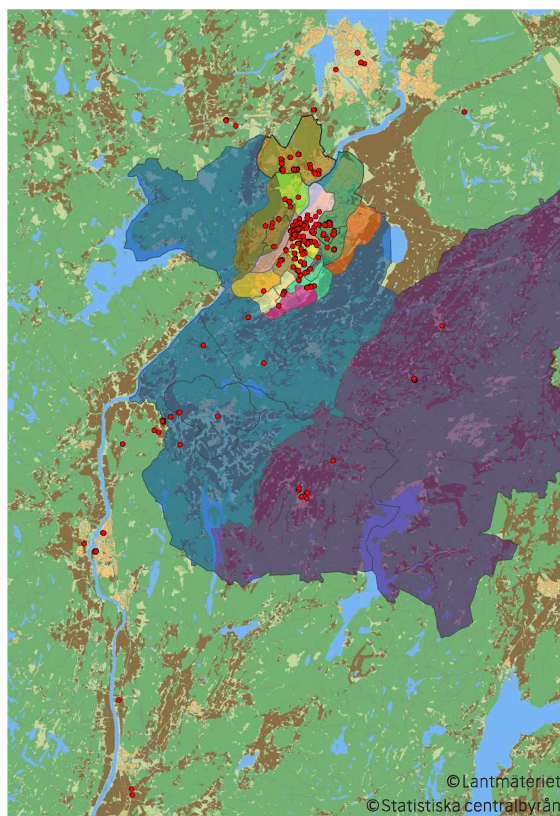
Trots myndigheternas avrådan från resor visar ungdomarnas bildberättelser att de är fortsatt relativt mobila i sin vardag, vilket illustreras i figur 4. Ungdomarna rör sig runt i hela Trollhättan, och enstaka individer reser även utanför kommunen till Vänersborg och Göteborg. Det är inte uteslutet att en del av dessa resor har skett på andra sätt än med kollektivtrafik, men ungdomarnas bilder visar tydligt att de fortfarande åker mestadels kollektivt.

Skola och utbildning

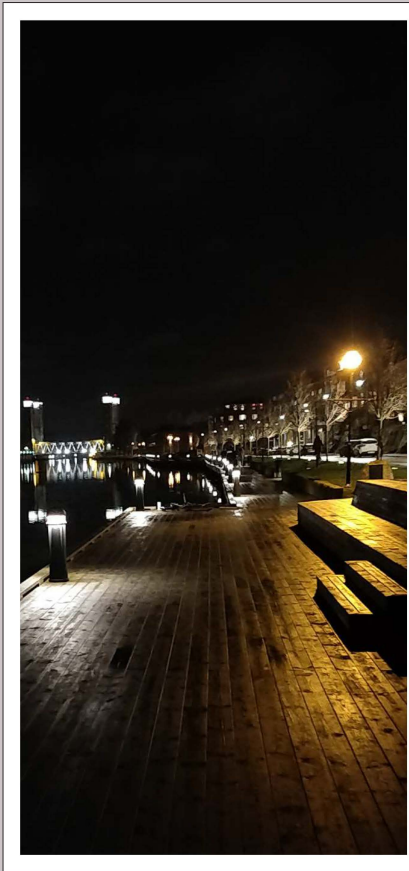
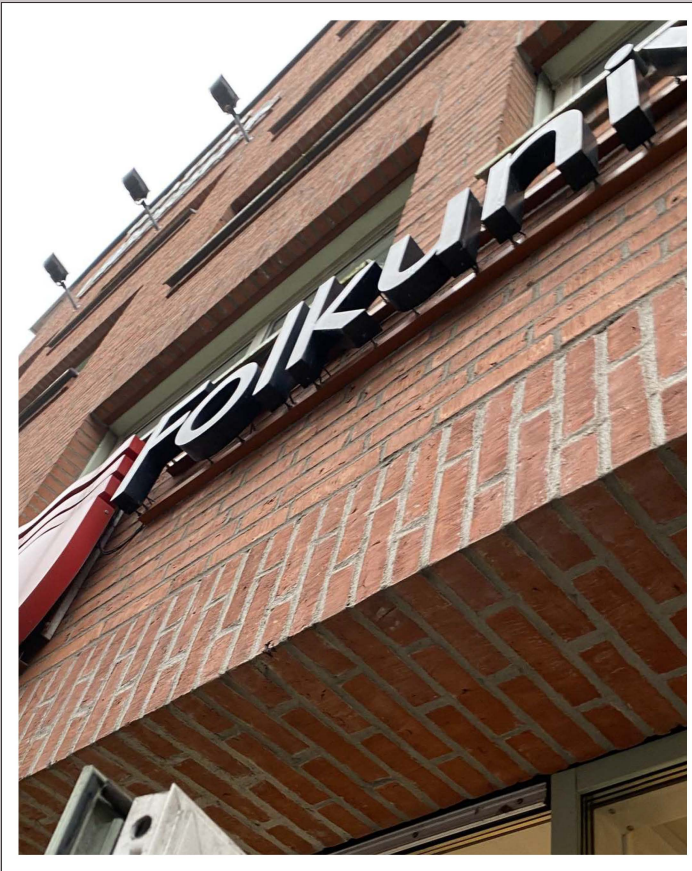
Skolan är en stor och viktig del av vardagen för alla ungdomar. Elever har dock olika förutsättningar, vilket kan påverka deras möjligheter att tillgodogöra sig undervisningen och uppnå kunskapskraven. För vissa är det viktigt att få stöd på plats i skolan såväl som att ha en god studiemiljö i hemmet (Assmo et al. 2020). Men olika elevers förutsättningar för att klara sina studier påverkas naturligtvis på skilda sätt av en pandemi och de restriktioner och utmaningar som en sådan innebär.

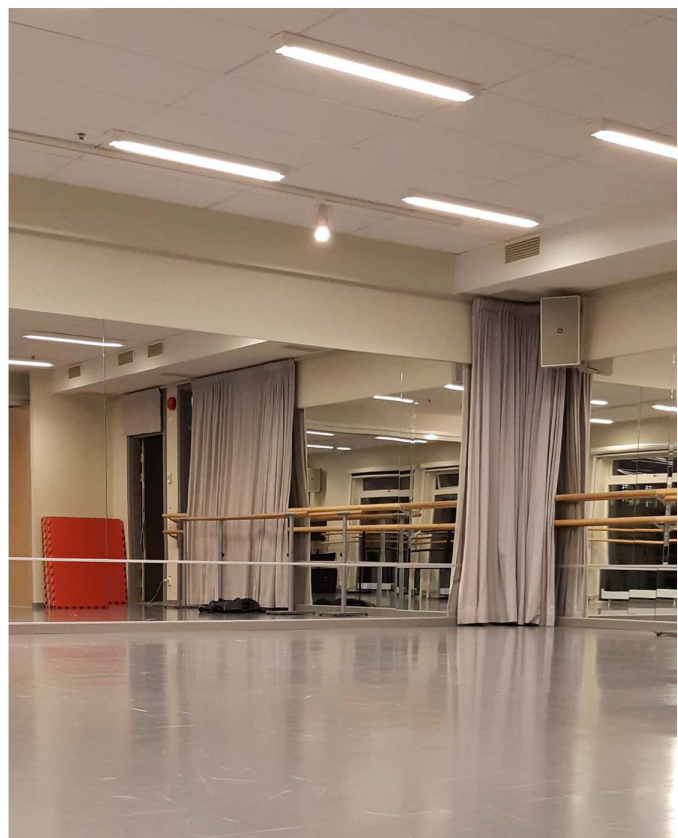
Under den höstvecka som ungdomarna deltog i studien hade coronapandemins andra våg tagit fart, vilket innebar att gymnasieskolorna i Trollhättan vidtog åtgärder för att minska smittspridningen. Ungdomarna i denna studie läser på olika gymnasier och omfattades därför av olika restriktioner. En majoritet av dem, 14 stycken, hade fortfarande undervisning i skolans lokaler, medan fyra hade enbart distansundervisning och sex hade både distansundervisning och lektioner i skolan. En av ungdomarna deltog inte i undervisningen på grund av sjukdom.

Att vissa ungdomar får enbart distansundervisning medan andra får gå till skolan kan påverka enskilda individers möjligheter att tillgodogöra sig sina studier.

Figur 4. Geografisk plats för samtliga geotaggade bilder tagna i studien och därmed var deltagarna har rört sig under projektveckan.

I förlängningen kan sådana skillnader mellan skolor i samma kommun innebära att ungdomarna ges olika förutsättningar att klara kunskapskraven, vilket också kan påverka betygen.

I sina bildberättelser visar några av de ungdomar som hade undervisning i skolans lokaler hur dessa har anpassats för att minska risken för smittspridning. På bilderna syns affischer och markeringar på golven som påminner om att hålla avstånd och handsprit placerad utanför klass- och gruppum.

Då flertalet ungdomar gick i skolan denna vecka syns ingen större förändring i sättet de tar sig dit. Antalet som åker kollektivt är bara något lägre samtidigt som något fler nu får skjuts med bil. Resandet med buss minskade alltså ytterst lite, trots myndigheternas uppmaningar om att om möjligt undvika att åka kollektivt. För de ungdomar som bor längst bort från skolan finns inget alternativ, och många ser därför resan som nödvändig.

De som vanligen går eller cyklar till skolan fortsätter att göra det och påverkas därför inte av myndigheternas restriktioner. Det syns inte heller några skillnader i resemönster mellan pojkar och flickor under denna period.

Sammantaget kan man säga att ungdomarna inte i någon större utsträckning har förändrat sättet på vilket de transporterar sig till skolan, men att det syns vissa mindre skillnader bland de som får skjuts med bil. Denna möjlighet verkar främst finnas för de ungdomar som bor heltid eller växelvis med två vårdnadshavare, oavsett om vårdnadshavarna har svensk eller utländsk bakgrund.

Fritidsaktiviteter

På frågor om sin vardag före coronapandemin uppgav ungdomarna att de normalt är mycket aktiva på sin fritid och bland annat utövar individuell idrott eller lagidrott, spelar instrument och går på bio och konserter. Men med anledning av pandemin skärptes under hösten de allmänna råden på regional nivå, vilket fick konsekvenser för olika fritidsaktiviteter. För att minska smittspridningen i Trollhättan beslutade kommunen bland annat att stänga Sjuntorps simhall för allmänhetens bad och motionssim och Slättbergshallen för allmänhetens skridskoåkning. Kulturundervisningen på N3 genomfördes endast i digital form, vilket innebär att kurser som inte lämpar sig för distansundervisning ställdes in.

Ungdomarna fick med detta i åtanke svara fritt på frågan om det finns något de skulle vilja göra på sin fritid men antingen väljer att inte göra eller inte kan göra på grund av restriktionerna och i så fall vad. Generellt önskar flera av ungdomarna att de kunde resa, inte minst inom Sverige. Någon skriver att hen skulle

vilja "åka till större städer och shoppa" och en annan vill kunna "åka till Göteborg med vänner och åka till Stockholm på förbundsstämma". Ett annat vanligt svar är att man önskar kunna ta del av mer kulturella aktiviteter, såsom att "gå på konserter, bio, kompis-kvällar".

Flera av ungdomarna önskar också att de kunde utöva de vanliga fritidsaktiviteter som blivit inställda på grund av pandemin. Det är framför allt olika idrottsaktiviteter som ungdomarna saknar, de vill kunna ”gå till gymmet”, ”ha danslektion”, ”träna fotboll” och ”tävla i konstståkning”, men även prova sådant de inte har gjort tidigare och exempelvis ”börja i boxning”. En del saknar också de aktiviteter som är mer förknippade med sociala förenings- och hobbyverksamheter, såsom ”Nördimperiet” (en förening som anordnar event för de som vill träffa likasinnade, både digitalt och i verkliga livet) och att ”skjuta luftgevär”.

Trots detta syns i flera av ungdomarnas bildberättelser att de fortfarande besöker gym, biografen och kaféer, vilket illustreras i figur 5. På bilder från olika, men ganska folktomma, gym visar dock flera ungdomar att det är viktigt att torka av sina maskiner och redskap både före och efter användning. Liknande försiktighets-

Figur 5. Områden i Trollhättans kommun och tätort enligt Statistiska centralbyråns DeSO-indelning med exempel på fritidsaktiviteter utövade under pandemin i de olika områdena.

åtgärder återfinns inte på andra bilder som har med fritidsaktiviteter att göra.

Andra ungdomar spenderar enligt sina bildberättelser fritiden med att titta på film, spela dator och läsa böcker. Det är inte ovanligt att ungdomarna åter något framför tv:n på kvällen – på bilderna syns framför allt mackor och godis. Några är också ute och går, själva eller med sina hundar.

Vid jämförelse mellan hur ungdomarna tar sig till fritidsaktiviteter under den aktuella veckan och hur de upplever att de vanligen tar sig dit är det – på grund av att många nu inte gör några sådana resor alls – färre som såväl går, cyklar och får skjuts som åker kommunalt. Det innebär att flera har förändrat sitt rörelsemönster och därmed eventuellt påverkats av de allmänna råden att avstå från att delta i exempelvis möten, konserter, föreställningar, idrottsträningar, matcher och tävlingar.

Umgänge med vänner

De skärpta råd som gällde under projektveckan skulle kunna ha förändrat ungdomarnas så viktiga sociala umgänge. Projektet har därför tittat närmare på hur ungdomarnas umgänge med vänner har förändrats gentemot hur de upplever att det var innan coronarestriktionerna trädde i kraft. Ungdomarna fick bland annat svara på om det är något de väljer att inte göra på grund av de rådande restriktionerna, och flera av dem uppger att de längtar efter att få umgås med sina vänner. De saknar socialt umgänge och uttrycker att de vill ”kunna umgås med andra personer än de i skolan” och ”ha mer närkontakt med familjen”.

En klar majoritet av ungdomarna anger att de innan pandemin bröt ut helst umgicks hemma hos varandra. Därefter kom ett annat ställe utanför hemmen och sist valde de att umgås online. Under rådande restriktioner syns en tydlig skillnad då majoriteten av ungdomarna väljer att ses på ett annat ställe utanför hemmet, vilket innebär att flera ungdomar har valt att inte följa med vänner hem eller ta med vänner hem till sig själva. Den lilla grupp som träffar sina vänner ”sällan eller nästan aldrig” har dessutom växt, och flera har valt att inte träffa vänner alls.

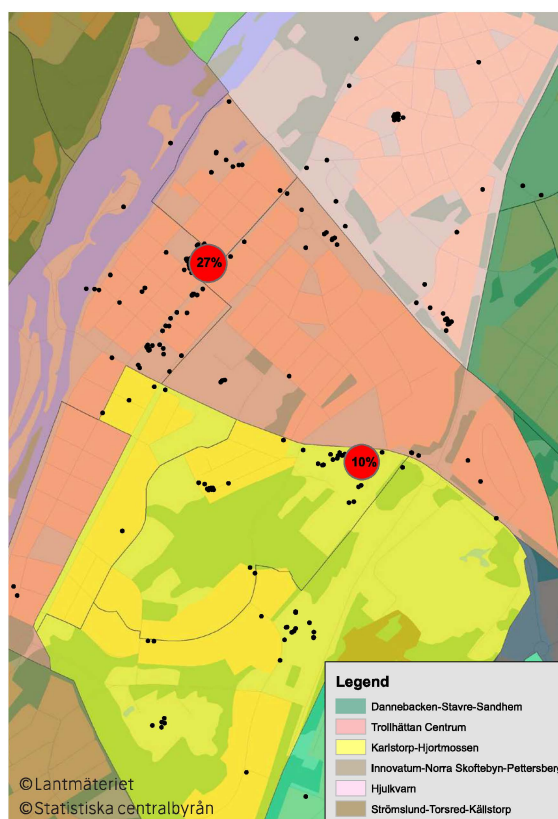
På grund av rådande restriktioner skulle man kunna föreställa sig att ungdomar umgås digitalt i större utsträckning. Bland ungdomarna i denna studie verkar det dock inte vara så. Gruppen ungdomar som vanligen träffas digitalt var mindre under projektveckan. Flickor och de som bor med endast en vårdnadshavare träffas digitalt i samma utsträckning som innan, medan gruppen pojkar och de som bor med båda sina vårdnadshavare har minskat sitt digitala umgänge.

Eftersom fler ungdomar har valt att träffas på andra platser än hemma hos varandra, men inte utökat sitt

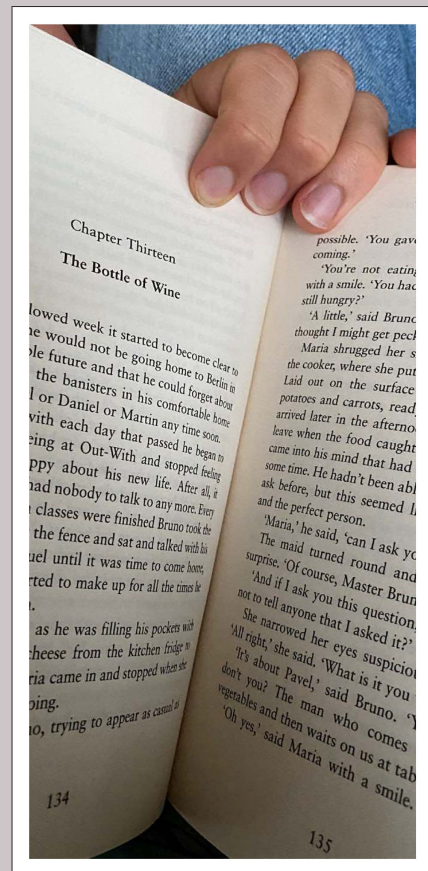
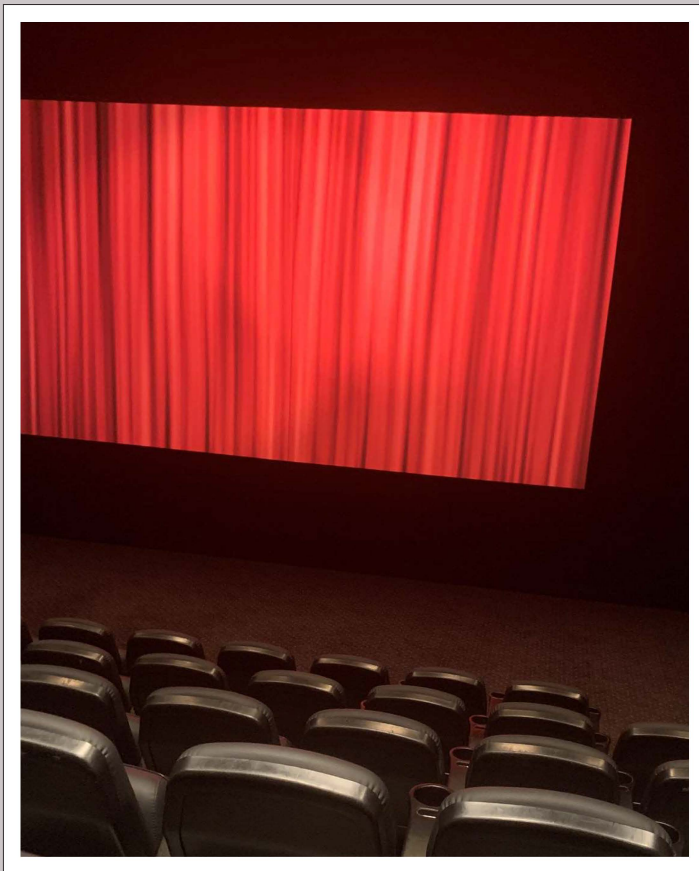
digitala umgänge, är det av intresse att se vilka platser utanför hemmet som ungdomarna träffas på. Utifrån de geotaggade bilderna verkar Drottningtorget och sporthallen vid Nils Ericsonsgymnasiet vara platser som ungdomar från olika stadsdelar ofta besöker under rådande pandemin. I tider av restriktioner utgör dessa alltså viktiga mötesplatser för olika individer och grupper. Det kan vara bra att ta med i beräkningen när man utvärderar vad ungdomar saknar i Trollhättan, vilket enligt enkätstudien bland annat är ”ett ställe att umgås på, som en mötesplats”.

Ungdomarna träffar vanligtvis sina vänner två till tre dagar i veckan under normala förhållanden, men under projektveckan träffar majoriteten sina vänner en till två dagar i veckan. Tre av ungdomarna har valt att inte träffa vänner alls.

Innan pandemin umgicks pojkarna fysiskt i större omfattning än flickorna, men denna skillnad kan inte urskiljas under den vecka ungdomarna deltog i studien. Att pojkar och flickor nu umgås med vänner i ungefär samma utsträckning kan möjligen relateras till vår tidigare slutsats att pojkarna under normala förhållanden deltar i lagidrotter i högre grad och därigenom träffar

Figur 6. Platser med flest geotaggade foton, varav två utmärker sig som viktiga mötesplatser: Drottninggatan vid Folkuniversitetet samt Drottningtorgets nordvästra hörn. Siffrorna anger hur många procent av de geotaggade fotona som togs på respektive plats.

fler vänner – när det nu råder rekommendationer om att avstå ifrån idrottsträningar, matcher och tävlingar är det flera som inte utövar fritidsaktiviteter överhuvudtaget, vilket kan vara en bidragande orsak till pojkarnas minskade fysiska umgänge.

Under normala förhållanden brukar ungdomarna cykla, åka kollektivt eller få skjuts med bil till de ställen där de umgås med sina vänner. Eftersom fler nu inte åker till sina vänner överhuvudtaget har färre än vanligt såväl gått, cyklat och fått skjuts som åkt kommunalt. Det innebär att de som har förändrat sitt rörelsemönster eventuellt har påverkats av de allmänna råden om att undvika såväl att delta i sociala sammanhang som att ha fysisk kontakt med andra än de man bor tillsammans med.

Upplevd påverkan av coronapandemin

Att undersöka ungdomars självupplevda påverkan av coronarestriktionerna ger möjlighet att ställa den subjektiva upplevelsen i relation till de dokumenterade rörelse- och umgängesmönstren. Resultatet visar att ungdomarna som helhet inte upplever sin vardag som opåverkad, men inte heller som totalt förändrad av restriktionerna – den påverkan som ungdomarna upplever kan därför beskrivas som medelhög.

Den största skillnaden mellan grupper återfinns när resultatet bryts ner på kön. Flickorna upplever att restriktionerna har påverkat deras vardag mer än vad gruppen som helhet gör. Mellan gruppen flickor respektive pojkar syns därmed betydande i upplevd påverkan på vardagen.

Mellan gruppen ungdomar med vårdnadshavare födda i Sverige respektive minst en vårdnadshavare född utomlands är skillnaderna mindre än mellan könen. De kan endast sägas vara marginella och individuella.

DISKUSSION

Pandemin 2020 och restriktionerna som kom i dess kölvatten liknar inget som vare sig forskarna eller deltagarna i denna studie tidigare varit med om. Trots det har vardagen fortgått, med olika grader av anpassning sett till sysselsättning, fritidsaktiviteter, transport, rörelsemönster och umgänge.

Vi nådde ungdomarna under en ganska intensiv fas i den svenska pandemihanteringen – nämligen under den andra smittovågens början – vilket föranledde nya, striktare restriktioner gällande flera delar av vardagslivet. Uppmaningar om att begränsa umgänge, rörelser i hemort och län liksom sina fritidsaktiviteter kom att påverka ungdomarnas vardag på olika sätt – vissa begränsade sina aktiviteter mer än andra, delvis beroende på faktorer som kön, klass och bostadsområde.

Men låt oss först diskutera ungdomarnas upplevelser av pandemin på generell nivå. Här finns två övergripande tendenser. Den ena är den allmänmänskliga, att ungdomarna likt alla andra saknar att kunna umgås med sina vänner och sin familj, att kunna röra sig fritt såväl i samhället som över geografiska avstånd, att kunna utöva sina fritidsaktiviteter och så vidare. Det är inget märkligt. Den andra är att de skärpta lokala restriktionerna förefaller ha haft relativt liten direkt påverkan på ungdomarnas liv i form av rörelse- och umgängesmönster och transportmedel. Vad det beror på är svårt att fastställa, men några saker bör finnas med i beräkningen. En sådan är att undersökningen gjordes under den första veckan med hårdare lokala restriktioner, vilket innebär att eventuella beteendeförändringar förmodligen inte slagit igenom fullt ut. Skärpningen kom också efter en längre period med gradvis förbättrat smittoläge, då livet åtminstone börjat likna det mer normala.

Mycket av ovanstående talar för att undersökningen fångar läget i en brytningstid. Materialet reflekterar också en viss osäkerhet eller tvekan inför vilka utrymmen som kan och bör beträddas och vilka rörelser som kan och bör göras. I vilken utsträckning har man som individ ett eget ansvar? Och i vilken utsträckning kan man ursäktas rörelser och aktiviteter med att man som ung dels har ett större behov av umgänge, dels löper mindre risk att drabbas av svår sjukdom?

Ett av studiens huvudsakliga resultat kan därför sägas vara att ungdomar i de övre tonåren intar en ambivalent position i förhållande till rådande restriktioner och begränsningar – likt yngre barn antas de ha

särskilda behov och förväntas i hög grad fortsätta sin skolgång på ett relativt oförändrat vis, men samtidigt är de flitiga mediekonsumenterna som förväntas vara informerade om rådande restriktioner och ta eget ansvar för att begränsa smittspridningen. Som i så många andra fall är ungdomar därför positionerade med en fot i barndomen och en i vuxenlivet, vilket skapar spänningar och förvirring i relation till hur det offentliga utrymmet kan intas och bearbetas (Johansson & Sorbring 2018).

En annan sak att ha med i beräkningen är att det av olika skäl – inte minst den i många fall fortsatt skolförlagda undervisningen – har varit svårt för myndigheter och kommuner att kommunicera situationens allvar och vad restriktionerna innebär, något som har lett till diskussioner om såväl ungdomars agerande som hur kommunikationen kunde ha gjorts bättre.

Detta betyder dock inte att förändringar i beteende- och rörelsemönster inte står att finna i materialet. Naturligtvis finns det sådana. Framför allt kan vi se att ungdomarna i hög grad avstår från att utöva sina fritidsaktiviteter – i synnerhet idrottsaktiviteter – vilket påverkar upplevelsen av det offentliga rummet. I fenomenologiska termer kan coronarestriktionerna därmed till viss del sägas ha påverkat känslan av förlängning eller utsträckning i det offentliga rummet – där det tidigare fanns upplevelser av det offentliga rummet som tillgängligt, som en förlängning av det egna livet, skapas nu barriärer och förbud som kan leda till känslor av instängdhet eller fysisk begränsning (jfr. Merleau-Ponty 1999, Ahmed 2007). Här syns skillnader, då materialet indikerar att sådana upplevelser är vanligare hos flickor än hos pojkar. Vad det beror på kan vi bara spekulera i, men vad vi vet är att offentligheten historiskt sett har varit en manlig domän – offentliga mötesplatser har i hög grad definierats och ockuperats av män och pojkar, medan kvinnor och flickor varit förpassade till den privata sfären (se ex Forsberg 2005, Massey 2017). Därtill är vistelser i det offentliga för många kvinnor och flickor åtminstone delvis förknippat med rädsla för våld eller övergrepp. Även om denna tolkning låter extrem så är det inte osannolikt att det på någon nivå påverkar upplevelsen av det offentliga rummet, då även forskning pekar på att män och pojkar i högre utsträckning känner sig välkomna av offentliga utrymmen

(Andersson 2005). När det offentliga utrymmet kring- skärs eller begränsas skapas än större incitament för kvinnor och flickor att undvika aktiviteter och rörelser i det offentliga.

Vad gäller mönster relaterade till segregation kan inga tydliga skillnader i rörelser i det offentliga ses mellan boende i privilegierade respektive utsatta områden. Det bör ses som ett positivt tecken och som en möjlig väg framåt. Tidigare segregationsforskning påtalar ofta att de offentliga mötesplatserna, där människor med olika bakgrund och från olika stads- delar kan träffas och bygga relationer till gemensamma utrymmen och aktiviteter, är en möjlig grogrund för integration (Trollhättans stad 2017). I materialet kan

vi se att Drottningtorget och sporthallen vid Nils Ericsonsgymnasiet är platser som ungdomar från olika stadsdelar har relationer till, samtidigt som deras egna upplevelser av restriktionerna understryker hur viktiga dessa mötesplatser är för olika individer och grupper. I en tid av restriktioner har dock den integrerande effekten förminskats i takt med att det offentliga har kringsskurits.

I sitt framtida utvecklande av offentliga utrymmen och bostadsområden bör därför Trollhättans kommun förstå vikten av gemensamma mötesplatser för att mot- verka segregation. En del attraktiva mötesplatser bör också förläggas till områden utanför centrum, i syfte att motverka stigmatiseringen av särskilda områden.

Utvecklingsområden

Utifrån de resultat som har presenterats och diskuterats i denna studie kan man peka på ett antal utvecklingsområden med tillhörande frågor. Ett första sådant område handlar om metoder som inkluderar barn och ungdomar som medborgarexperter:

- Hur studeras ungdomarna och hur används deras expertis på bästa sätt?
- Kan den metod som använts i denna studie, med bilddagböcker i form av geotaggade mobilbilder, förfinas ytterligare? Vad kan fångas med den?

Ett andra område handlar om relationen mellan rörelsemönster och mötesplatser:

- Hur kan platser där många ungdomar från olika miljöer rör sig utnyttjas och utvecklas?
- På vilka sätt kan det användas för att bryta segregationsmönster baserade på bostadsområde?

Ett tredje område handlar om kommunikation:

- Hur kommunicerar kommunen mest effektivt med ungdomar?
- Vilka metoder behövs för att nå fram? Hur bör innehållet formuleras?

Ett fjärde område handlar om att reflektera över och hantera de mönster som fram- kommit i rapporten:

- Vilka skillnader i självupplevd påverkan av coronarestriktionerna finns gällande exempelvis kön, etnisk bakgrund och socioekonomisk situation?
- Vilka är de bakomliggande orsakerna till dessa och på vilka sätt är de kopplade till strukturer som finns oberoende av pandemin?
- Hur och med vilka målsättningar kan kommunen öka kunskapen inom detta område?

REFERENSER

Ahmed, S. (2007). A Phenomenology of Whiteness. *Feminist Theory* 8(2): 149–168.

Andersson, B. (2005). Mäns våld blir kvinnors ansvar – riskkalkylering i det offentliga rummet. I Friberg, T. (red.), *Speglingar av rum: om könskodade platser och sammanhang* (s. 69–87). Stockholm: Östlings Bokförlag Symposion.

Assmo, P. & Fox, R. (2015). International Collaboration for Pedagogical Innovation: Understanding Multi-Racial Interaction Through a Time-Geographic Appraisal. I Halvorsen, T., Ibsen, H. & M’kumbuzi, R. (red.), *Knowledge for a Sustainable World: A Southern African–Nordic Contribution* (s. 207–227). Kapstaden: SANORD & African Minds.

Assmo, P., Winman, T. & Westerlind, M. (2020). *Hälsofrämjande integration och jämlik folkhälsa. Ett forsknings- och utvecklingsprojekt i samarbete mellan Högskolan Väst och Uddevalla kommun*. Rapporter i korthet. Mångfaldscentrum, Högskolan Väst.

Assmo, P., Odaway, D., Nerelius, I., Fröst, V., Westin Lundqvist, W. & Sunnemark, F. (2020). *Sektorsövergripande kartläggning för att minska och motverka segregation i Trollhättans stad*. Rapporter i korthet. Mångfaldscentrum, Högskolan Väst.

Assmo, P., Sunnemark, F. & Westin-Lundqvist, W. (2020). *Låga skolresultat i socialt utsatta områden. Faktorer, utmaningar och lösningar – en fallstudie i Trollhättans stad*. Rapporter i korthet. Mångfaldscentrum, Högskolan Väst.

Boverket (2010). *Socialt hållbar stadsutveckling – en kunskapsöversikt*. Regeringsuppdrag IJ2009/1746/IU. Stockholm: Boverket.

DELMOS (2019). *Segregationens konsekvenser för unga – analys till regeringens ungdomspolitik*. Rapport. Stockholm: Delegationen mot segregation.

Forsberg, G. (2005). Den genderiserade staden. I Friberg, T. (red.), *Speglingar av rum: om könskodade platser och sammanhang* (s. 11–37). Stockholm: Östlings Bokförlag Symposion.

Johansson, T. & Sorbring, E. (red.) (2018). *Barn- och ungdomsvetenskap. Grundläggande perspektiv*. Stockholm: Liber.

Kapetanovic, S., Gurdal, S., Ander, B. & Sorbring, E. (2020). Reported Change in Adolescent Psychosocial Functioning during the Covid-19 Outbreak. *Research Square*, <https://assets.researchsquare.com/files/rs-99461/v1/14552e6b-c19c-48af-982f-d6f7c3ddf26f.pdf>.

Källström, Å. & Andersson Bruck, K. (2017). *Etiska reflektioner i forskning med barn*. Malmö: Gleerups.

Massey, D. (2013). *Space, Place and Gender*. Hoboken: Wiley.

Merleau-Ponty, M. (1999). *Kroppens fenomenologi*. Göteborg: Daidalos.

Sunnemark, L., Sunnemark, F. & Assmo, P. (2021). *Segregationen i Trollhättan. En lägesrapport*. Rapporter i korthet. Mångfaldscentrum, Högskolan Väst.

Trollhättans stad (2017). *För ett jämlikt Trollhättan. Utmaningar och möjliga vägar framåt*. Trollhättan: Trollhättans stad.

Mångfaldscentrum på Högskolan Väst verkar för ett utökat och långsiktigt engagemang för mångfalds-, inkluderings- och hållbarhetsfrågor bland lärare, forskare, studenter, annan personal och samverkanspartners. Arbetet syftar till att vara pådrivande för en levande debatt inom området. Centrum främjar kunskapsbildning och kunskapsspridning genom att stimulera och stödja forskningsprojekt samt genom att samla och synliggöra forskningsresultat. Centralt för arbetet är att skapa och främja nya arenor, mötesplatser och nätverk för forskning, utbildning och samverkan inom området. Här spelar Högskolan Västs profil *arbetsintegrerat lärande* en viktig roll. Mångfaldscentrum bidrar på så sätt aktivt till att Högskolan Väst är ett samhällsengagerat lärosäte där inkludering, kreativitet och nytänkande präglar såväl forskning och utbildning som relationerna till det omgivande samhället.

Mångfaldscentrum, Högskolan Väst

www.hv.se/mangfaldscentrum

Erika Karlsson, Högskolan Väst
erika.karlsson@hv.se

Trollhättans Stad

Kristina Engstrand, Trollhättans Stad
kristina.engstrand@trollhattan.se